

KOMMUNENS HÅNDTERING AV SAKEN OM MATKULTURSENTERETS «BESØKSDRIVHUS» OG GEITMYRA SKOLEHAGE

Kort om Geitmyra skolehage / Oslo kommunale skolehager

Geitmyra skolehage ble etablert på Sagene i Oslo i 1909 og har siden vært drevet uavbrutt som kommunal skolehage for Oslos elever. Skolehagevirksomheten driftes av Utdanningsetaten, og alle grunnskoler i Oslo får hvert år tilbud om å benytte skolehagen og dyrke sitt eget felt. Geitmyra skolehage er landets største skolehage, og den er også driftssentral for alle de mindre skolehagene som ligger i tilknytning til skoler rundt om i byen. Oslo kommunale skolehager/Geitmyra skolehage har én ansatt skolehageleder og har de senere årene hatt et budsjett på 1 mill. som inkluderer lønnsmidler til skolehagelederen.

Hele området på 40 mål er godt utnyttet, men hagen har et behov for opprustning og flere pedagogiske ressurser. De siste 5 årene har det vært et delt ansvar for området mellom Bymiljøetaten og Utdanningsetaten. En nærmere avklaring av ansvars- og maktforholdet mellom etatene er varslet i forbindelse med den politiske behandlingen av *Helhetlig plan for Geitmyra skolehage* som Bymiljøetaten oversendte til Byrådsavdeling for miljø 6. september 2019.

Vern-Geitmyra- aksjonen

Vern-Geitmyra- aksjonen arbeider sammen med skolehageledelsen for å videreutvikle Geitmyra skolehage til et **kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet**. Vern-geitmyra- aksjonen representerer et stort antall brukere av Geitmyra skolehage og ble etablert i 2004 i forbindelse med kommunens planer om å bygge ned hele Geitmyra skolehage med 450 boliger. I ettertid har det vært flere trusler mot skolehagen, bl.a. forslag om å bygge en 8-avdelings barnehage. **Dagens trussel** handler om hvorvidt Geitmyra Matkultursenter skal tillates å etablere sitt 200 m² «besøksdrivhus» (undervisningsbygg) inne i skolehagen. Vern-Geitmyra- aksjonen ønsker å forhindre dette fordi det innebærer privatisering på kommunal grunn. Spørsmålet er ytterligere aktualisert gjennom konseptkonkurransen som ble utlyst i sommer. Etter at konkurransen ble gjennomført har kommunen lagt fullstendig lokk på saken og unntatt alle opplysninger fra offentlighet – til og med *antall* søkere nekter de å oppgi. Ifølge kommunens postjournal er det imidlertid kun kommet inn én søknad – fra Geitmyra Matkultursenter – akkurat slik Vern-Geitmyra- aksjonen har forventet.

«Besøksdrivhuset» og Geitmyra Matkultursenter

I 2015 søkte og fikk *Geitmyra Matkultursenter for barn* (Tåsenveien 2, Oslo) med sin stifter Andreas Viestad 3,5 mill. fra Sparebankstiftelsen til et «besøksdrivhus» (to innendørs klasserom). Dette ønsket Viestad å plassere inne i Geitmyra kommunale skolehage – uten noen avtale med skolehageledelsen eller kommunen. I tillegg til å ville etablere besøksdrivhuset har Viestad/Matkultursenteret utviklet en omfattende plan (Geitmyra Byhage) for å videreutvikle sin egen virksomhet *inne i Geitmyra kommunale skolehage*, hvilket vil bety etablering av privat og konkurrerende virksomhet til kommunens eget gratis skolehagetilbud til alle Oslo-skolene. Dette har vekket sterke reaksjoner både fra ledelsen for Geitmyra skolehage/Oslo kommunale skolehager, fra Vern-Geitmyra- aksjonen og øvrige brukere av skolehagen.

I tillegg til å drifte skolehagene, kjøper også Utdanningsetaten (UDE) tjenester knyttet til Mat og helse-faget fra Geitmyra Matkultursenter. I 2017 kjøpte UDE tjenester for 2,7 mill. fra Matkultursenteret, altså nær tre ganger så mye som budsjettet for Oslos skolehager. Matkultursenteret låner 2 store parseller gratis i skolehagen og innlemmer elever og dyrking av disse i de tjenestene de selger til Utdanningsetaten. Det innebærer at kommunen betaler dobbelt for den samme tjenesten: først for å legge til rette for at alle elever får et gratis skolehage tilbud, deretter for tjenester Matkultursenteret selger med utgangspunkt i gratis tilgang til skolehageparseller.

Nylig fikk Matkultursenteret avslag på sin søknad om å etablere «besøksdrivhuset» i Geitmyra skolehage, med begrunnelse i Anskaffelsesregelverket for stat og kommune. Samtidig besluttet Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS) at det i stor hast skulle utlyses en «konseptkonkurranse» i Geitmyra skolehage. For alle som kjenner saken fremstår konkurransen med sine kriterier som et dårlig skjult forsøk fra MOS på å sikre at Matkultursenteret allikevel kan etablere seg med virksomhet i Geitmyra skolehage. MOS begrunner konkurransen med ønske om å styrke urbant landbruk, men legger ikke kommunens egne kriterier for urbant landbruk til grunn for konkurransen. Kriteriene beskriver derimot virksomhet som Matkultursenteret allerede driver.

Konflikten er således av prinsipiell karakter og handler om hvorvidt kommunen v/Byrådsavdeling for miljø skal/kan gi en privat aktør som Andreas Viestad/Geitmyra Matkultursenter anledning til å etablere konkurrerende virksomhet *inne på kommunens eget skolehageområde* – med de negative konsekvensene dette vil kunne få for den kommunale skolehagevirksomheten. Saken handler også om privatisering versus kommunal satsing på skolehage i Oslo, og har således offentlig interesse.

Dette er kortversjonen av hva kommunen har sagt og gjort i saken om Matkultursenterets «besøksdrivhus»:

- [Nettadressene](#) viser til dokumenter i kommunens postjournal som finnes på Vern-geitmyra- aksjonens nettside www.vern-geitmyra.no
- en fylligere redegjørelse av saken kan leses på <http://www.vern-geitmyra.no/dok-2019/notat-hva-skal-skje-med-Geitmyra-skolehage.pdf>)

1. **20.5.2016:** Bymiljøetaten svarer på Matkultursenterets søknad om å etablere «besøksdrivhuset» i skolehagen:

«... Det er imidlertid slik at etaten ikke uten videre kan takke ja til ulike tiltak uten at det har vært en prosess i forkant. Dette gjelder permanente tiltak spesielt. **Et besøksdrivhus er et permanent tiltak som vil legge føringer for bruken av Geitmyra skolehage.**» <http://www.vern-geitmyra.no/dok/Bymiljøetaten%20til%20Matkultursenteret%2020.5.16.pdf>

2. **27.5.2016:** Bymiljøetaten skriver i brev til Byrådsavdelingen for miljø og samferdsel:

«Bymiljøetaten ser ikke at vi kan takke ja til oppsetting av et besøksdrivhus i Geitmyra skolehage uten videre (...) **Det vil blant annet være betenkelig i forhold til at andre aktører ikke får samme muligheter og at det ikke foreligger noen god utviklingsplan for området.**» <http://www.vern-geitmyra.no/dok/Bymiljøetaten%20til%20byrådsavd.miljø.pdf>

3. **15.6.2016:** Byrådsavdeling for miljø og samferdsel bestiller «Mulighetsstudie-Geitmyra skolehage» fra Bymiljøetaten:

«... Bymiljøetaten anmodes derfor om å involvere de aktuelle aktørene på området i utredningsarbeidet, og da spesielt Utdanningsetaten som innehar en vesentlig rolle. I tillegg har Geitmyra matkultursenter søkt og fått midler til et besøksdrivhus av Sparebankstiftelsen. Matkultursenteret ønsker å plassere besøksdrivhuset i Geitmyra skolehage og drive aktiviteter knyttet til dette. En faglig vurdering av denne forespørselen bør også inngå i utredningen.» <http://www.vern-geitmyra.no/dok/Byråds%20bestilling%20mulighetsstudie%20Geitmyra%20skolehage.pdf>

4. **3.7.2017:** Når kommunen ikke uten videre kan gi tillatelse til etablering av besøksdrivhuset, velger Viestad å «gi kommunen drivhuset i gave - uten heftelse for bruken.» På den bakgrunn skriver daværende skolebyråde Tone Tellevik Dahl i brev til Vern-geitmyra-aksjonen:

«Som du også vil se av brevet er Oslo kommune positive til å ta i mot en gave fra Stiftelsen Geitmyra matkultursenter i form av et besøksdrivhus. **Men, det er en helt sentral forutsetning for at kommunen eventuelt tar imot gaven, at det ikke ligger føringer på hvem som skal drifte innholdet i besøksdrivhuset. Dvs. at kommunen velger selv om den vil gjøre det selv eller om den ønsker å involvere eksterne driftere i frivillig eller privat regi.**» <http://www.verngeitmyra.no/dok/brsvar/Hoveddokument.pdf>

5. **5.6.2018:** etter at det blir klart at Matkultursenteret bryter gavekriteriene til Sparebankstiftelsen ved å gi drivhuset i gave til kommunen, skriver Bymiljøetaten til Byrådsavdelingen for miljø:

«**Denne type drivhus er en permanent konstruksjon. Da konstruksjonen er permanent vil avtalen kunne medføre at Geitmyra matkultursenter får disponere bygget og tomta til evig tid med bakgrunn i bestemmelser knyttet til tomtefeste.** (...) En slik avtale om tomtefeste, anser Bymiljøetaten heller ikke å være i tråd med de forutsetningene som har ligget til grunn for Bymiljøetatens arbeid med prosjektet, og spesielt de signaler som er gitt til interessegruppen Vern Geitmyra i brev av 03.07.2017 fra Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap.» http://www.vern-geitmyra.no/dok/fra_Bymiljøetaten_til_Byrådsavdeling_for_miljø_besøksdrivhus_180605.pdf

6. **24.4.2019:** Matkultursenteret får avslag på etablering av besøksdrivhuset i brev fra Byrådsavdeling for miljø:

«Kommunen kan ikke gi tillatelse til at Geitmyra Matkultursenter setter opp et drivhus og drifter det på kommunens areal i Geitmyra skolehager, selv om bygg og oppføring finansieres av Sparebankstiftelsen. **Begrunnelsen er at kravet om at Geitmyra Matkultursenter skal drifte drivhuset når det er satt opp, selv for en avgrenset tidsperiode, er vurdert å innebære brudd på regelverkene om statsstøtte og om offentlige anskaffelser.** (...) I påvente av eventuelle større kommunale investeringer i skolehagen, er det også et ønske om å prøve ut hvordan samarbeid med frivilligheten og sosiale/grønne entreprenører innenfor urbant landbruk kan utvikles videre. Bymiljøetaten er bedt om å følge opp dette, og vi anbefaler derfor at dere følger med på etatens initiativ knyttet til området.»

7. **2.5.2019** mottar Vern-geitmyra-aksjonen epost fra Bymiljøetaten med «**Varsel om konseptkonkurranse for Geitmyra skolehage**», der det vises til at urbant landbruk er et satsingsområde for Oslo kommune, og at «Oslo kommune ønsker å prøve ut hvordan samarbeidet med representanter for utdanningssektoren, frivilligheten og sosiale/grønne entreprenører innenfor urbant landbruk kan utvikles videre. (...) **Offentlig utlysning er planlagt i slutten av mai.**»

I ettertid finner vi i kommunens postjournal brev av **17.4.2019** fra Byrådsavdeling for miljø til Bymiljøetaten med tittel «**Bestilling – konseptkonkurranse på Geitmyra friområde**». Konseptkonkurransen aktualiseres altså på samme tid som Matkultursenteret får avslag

på sin søknad om å sette opp besøksdrivhuset i Geitmyra skolehage) I brevet skriver Byrådsavdelingen:

«Vi viser til etatens foreløpige utkast til utredningen «Helhetlig plan for Geitmyra skolehage» hvor etaten foreslår noen kortsiktige grep for å øke aktiviteten i Geitmyra skolehager. I påvente av at utredningen ferdigstilles og langsiktige kommunale investeringer i skolehagen vedtas og gjennomføres, er det ønske om å prøve ut hvordan samarbeidet med frivilligheten og sosiale/grønne entreprenører innenfor urbant landbruk kan utvikles videre. På denne bakgrunn ber vi Bymiljøetaten om å invitere nye aktører inn i Geitmyra skolehagers arealer gjennom en konseptkonkurrans. Målet er å bidra til kommunens ambisjon om å revitalisere Geitmyra, herunder skape engasjement og aktivitet på området, bidra til økt bruk og være en inspirasjonsarena for urbant landbruk. Konkurransen bør etterspørre en sosial profil og være rettet mot barn og unge spesielt. Videre ber vi om at følgende punkter vektlegges i utlysningen:

- Det bør drives urbant landbruk og / eller matlaging og det er ønskelig med helårsdrift.
- Det kan drives aktivitet som supplerer den etablerte bruken av området; f. eks; enklere servering, kurs, og allmenne publikumsarrangementer.
- Konseptet bør vise til samarbeidsformer med hensikt å tilrettelegge for aktiviteter som for eksempel undervisning og formidling, aktiviteter for ulike grupper som barnehager, aktivitetsskoler, sommerskole, sykehjem og tilsvarende, kurs i formidling av urbant landbruk, arbeidstrening og rehabilitering og lignende»

Mens Byrådsavdelingen begrunner konseptkonkurransen med satsingen på urbant landbruk, er imidlertid kriteriene for konkurransen i tråd med aktiviteter som Matkultursenteret driver i Tåsenveien 2, og i svært liten grad i tråd med kommunens egne kriterier for urbant landbruk – fastsatt 30.11.2018 i dokumentet *Revidert forskrift om tildeling av tilskudd til urbant landbruk, Oslo kommune*. Her defineres urbant landbruk slik: « § 2. **Definisjoner:** Urbant landbruk er biologisk produksjon av mat og nytteprodukter i urbane omgivelser, inkludert dyrking av planter, husdyrhold, akvakultur og birøkt.» Konkseptkonkurransen ble deretter utlyst i slutten av mai 2019 med søknadsfrist 1.8.2019 og kan leses her: <http://www.vern-geitmyra.no/dok-2019/konseptkonkurrans/Konkurransgrunnlag.pdf>

8. **28.5.2019:** I en redegjørelse om drivhus-saken til Samferdsels- og miljøkomiteen i Rådhuset skriver Byrådsavdeling for miljø:

«... dersom en forutsetning for at kommunen skal motta drivhuset, er at Geitmyra matkultursenter skal stå for driften av det, om enn i en periode, vil dette omfattes av anskaffelsesregelverket. Geitmyra matkultursenter vil da utføre en tjeneste for kommunen i form av å drifte drivhuset som kommunen eier. **Det er vurdert at verdien for Geitmyra matkultursenter av å drifte drivhuset vil overstige 100 000 kr, noe som betyr at reglene om offentlige anskaffelser kommer til anvendelse.** Anskaffelsesregelverket oppstiller krav om at kontrakter om levering av ytelser til kommunen skal underlegges konkurranse, og **at aktører skal likebehandles.** Å la Geitmyra matkultursenter, som en enkelt aktør i et marked i utvikling, disponere og drifte kommunal eiendom uten konkurranse og åpne prosesser, er derfor ikke i tråd med regelverket for offentlige anskaffelser eller gjeldende prinsipper om god forvaltning. **Muligheten til å få tilgang på arealer på Geitmyra bør være åpen og gjelde likt for alle mulige interesserte aktører.** Som et alternativ til å gi drivhuset til kommunen med en forutsetning om selv å stå for driften, jf. om anskaffelsesregelverket over, har Geitmyra matkultursenter ønsket gratis tomteleie i skolehagen for å bygge og drifte et drivhus som matkultursenteret eier. **Utleie av kommunal grunn omfattes ikke av anskaffelsesreglene, men vil trolig utgjøre tomtefeste. (...) Matkultursenteret (...) er leverandør til kommunen på en ordinær kommersiell avtale og leverer tjenester også i det kommersielle markedet. (...)** Det gjøres til slutt oppmerksom på at det skisserte drivhuset fra Sparebankstiftelsen og Geitmyra matkultursenter ikke ville medført økt skolehageaktivitet. Skolehagetilbud styres av Utdanningsetaten gjennom tilbud i

egen regi og kjøp av tjenester fra blant annet Geitmyra matkultursenter.»

<file:///C:/Users/signe/Box%20Sync/PRIVAT/GEITMYRA%20SKOLEHAGE/Postjournal%20Oslo%20kommune/28.05.2019%20BYM-notat%20til%20Bystyret%20vedr.Geitmyra.pdf>

9. **6.9.2019:** Bymiljøetaten oversender *Helhetlig plan for Geitmyra skolehage* (ref. 12/21957-30) til Byrådsavdeling for miljø. I vurderingen av Matkultursenterets besøksdrivhus står dette:

«Utdanningsetaten ønsker at drivhuset burde få en annen plassering enn på Geitmyra skolehage da oppføring av et slikt bygg vil kunne begrense eksisterende bruk, legge føringer for fremtidig bruk og videre utvikling av Geitmyra skolehage, og vil legge bånd på kommunale fellesarealer. (...) Hvis deler av Geitmyra skal settes av til ny bruk, vil det være vesentlig at aktiviteten ikke er i konkurranse med skolehagedriften, går på bekostning av de allerede etablerte samarbeid eller privatiserer offentlig friområde.» (s.22)

10. **18.10.2019:** Brev fra Bymiljøetaten (BYM) til Eiendoms- og Byfornyelsesetaten (EBY) med tittel **HASTESAK; VURDERING AV TOMTEFESTEFORHOLD – OPPFØRING AV DRIVHUS PÅ GEITMYRA SKOLEHAGER**. I brevet ber BYM om en avklaring og en skriftlig tilbakemelding på om forholdet (etablering av Matkultursenterets besøksdrivhus) må anses som en tomtefesteavtale eller om det er tilstrekkelig med en leiekontrakt/konsesjonskontrakt.

11. **23.10.2019** skriver Bymiljøetaten i epost til Matkultursenteret:

«Vi fikk nå nettopp bekreftelse fra EBY om at BYM kan inngå kontrakt dersom dere får tilbudet. Jeg foreslår derfor en befaring på tomte for å gjøre de siste avklaringene i tilbudet deres. Disse avklaringene er knyttet til selve drivhuset, tilpasning til tomte og graden av midlertidighet mhp valg av løsninger.»

Da Bymiljøetaten for kort tid siden stilte på befaring i skolehagen sammen med Matkultursenteret og deres arkitekt for å se nærmere på det området som Matkultursenteret har sett seg ut for plassering av besøksdrivhuset, var ikke skolehagelederen (som er UDEs fagmann og har sin arbeidsplass i skolehagen) engang orientert om befaringen – langt mindre invitert til å delta. Skolehagelederen ga svært tydelig beskjed om at den plasseringen som Matkultursenteret ønsker seg er i konflikt med skolehagens egne planer og behov. Dette er tydelig redegjort for i den tidligere omtalte *Helhetlig plan for Geitmyra skolehage*. Skolehagelederen har derfor - dersom etableringen av besøksdrivhuset er uunngåelig - pekt på en alternativ plassering i skolehagen. Ifølge konkurransekriteriene burde denne vurderingen tillegges betydelig vekt. Om det skjer, vet vi ikke – igjen står hemmeligholdet i veien for innsyn i saken.

Oslo 17.november 2019

Signe Kalsnes
Vern-Geitmyra- aksjonen
www.vern-geitmyra.no